

Kunstenplan 2021-2024

inleiding

letteren

regeling vierjarige subsidies

AFK
amsterdams
fonds voor de
kunst

Inleiding Letteren

Regeling Vierjarige subsidies

Kunstenplan 2021-2024

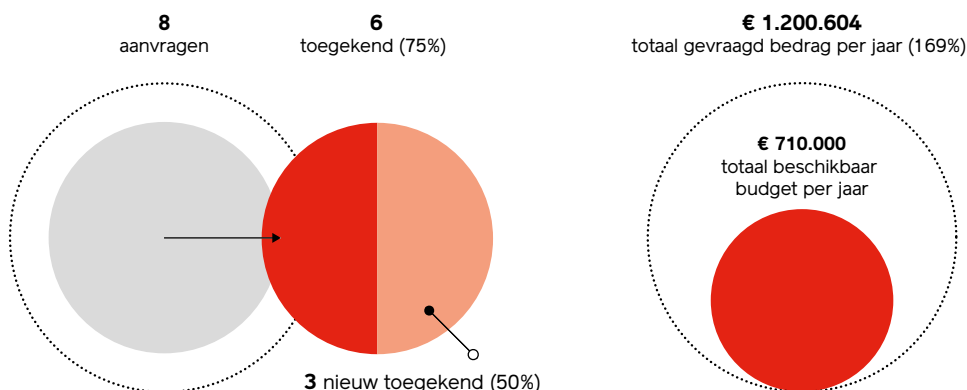
AANVRAGEN IN HET KORT

Binnen de discipline Letteren werden negen aanvragen ingediend. Eén aanvraag kwam niet meer voor honorering bij het AFK in aanmerking omdat de aanvrager is gehonoreerd voor een plek in de functies van de Amsterdam Bis. De betreffende aanvrager heeft daarom zijn aanvraag bij het AFK ingetrokken. De commissie Letteren heeft acht aanvragen volledig behandeld.

- In totaal werd er voor de acht volledig behandelde aanvragen € 1.200.604 per jaar aangevraagd, gemiddeld € 150.067 per aanvrager. Het beschikbare budget voor Letteren in de komende kunstenplanperiode bedraagt € 710.000 per jaar. Het beschikbare budget is daarmee 169% overvraagd.
- Vier (50%) van de aanvragers ontvangen in de lopende periode geen vierjarige subsidie van het AFK. Drie van hen dienden voor de periode 2017-2020 wel een aanvraag in voor vierjarige subsidie, maar zagen deze niet gehonoreerd. Eén van de aanvragers ontving in de periode 2017-2020 één of tweemaal een tweejarige subsidie van het AFK. Deze aanvrager vraagt nu voor het eerst vierjarige subsidie aan bij het AFK.
- De vier aanvragers die in de periode 2017-2020 al een vierjarige subsidie ontvangen vanuit het Kunstenplan vragen voor de periode 2021-2024 samen jaarlijks € 713.750 aan. Dat is 35% meer dan zij in de lopende subsidieperiode krijgen. Al deze aanvragers vragen boven hun huidige subsidieniveau aan, waarvan één meer dan het dubbele.
- Eén van de aanvragen is ook aan een andere commissie voorgelegd voor co-advies.

De commissie oordeelt dat zes aanvragen voor subsidie in aanmerking komen. Het beschikbare budget is toereikend om al deze aanvragen geheel of gedeeltelijk te honoreren. Het gaat om drie nieuwe aanvragers en drie organisaties die in de huidige periode ook een vierjarige subsidie ontvangen. Eén van de gehonoreerde aanvragers ontvangt in de periode 2019-2020 een tweejarige subsidie. Twee aanvragen acht de commissie niet subsidiabel.

OVERZICHT AANVRAGEN LETTEREN

LETTEREN			
Aanvrager	Aangevraagd (in euro's per jaar)	Toegekend (in euro's per jaar)	Toegekend 2017-2020 (in euro's per jaar, niveau 2020)
Brainwash Festival	95.000	95.000	-
El Hizjra	140.000	90.000	-
Granate	122.500	-	-
Perdu *	233.750	150.000	169.747
Read My World	175.000	155.000	137.920
School der Poezië	180.000	170.000	159.138
Stichting de Nieuwe Liefde	129.354	50.000	-
Tekstmederij	125.000	-	63.655
	1.200.604	710.000	530.460

* positief advies, beschikbaar budget niet toereikend om volledig bedrag toe te kennen

Totaal budget letteren (in euro's, per jaar)	710.000
Totaal gehonoreerde aanvragen (in euro's, per jaar)	560.000
Resterend budget (in euro's, per jaar)	150.000

Positief advies, onvoldoende budget (op volgorde van waardering)

Naam	Geadviseerd (in euro's, per jaar)	Toegekend (in euro's, per jaar)
Perdu	208.000	150.000

ALGEMEEN BEELD

Amsterdam heeft een fijnmazig letterenveld. De aanvragen die het AFK op dit terrein ontving geven blijk van een grote rijkdom en diversiteit aan programma's en activiteiten door de hele stad. Van grootschalige festivals tot kleine bijeenkomsten gericht op onderzoek en ontwikkeling. Het is een klein veld, waarin iedere speler zijn eigen complementaire rol vervult, maar dat tegelijkertijd ook een sterke onderlinge verwevenheid kent. Bijna alle aanvragers werken structureel met elkaar samen en het aantal coproducties neemt toe. Productie, presentatie en ontwikkeling zijn binnen de sector sterk met elkaar verweven. De podia en de festivals hebben zowel een presenterende als producerende functie. Alle aanvragers zetten zich in meer of mindere mate in voor educatie en talentontwikkeling. Voor aanvragers als School der Poëzie en de Tekstmederij vormt dit sinds de oprichting de kernactiviteit, voor andere aanvragers zoals Brainwash is dit nieuw terrein.

De commissie merkt op dat de notie van 'letteren' aan verandering onderhevig is. Steeds meer aanvragers kiezen voor een ruimere benadering van wat zij onder letteren verstaan. Schrijvers maken plaats voor taalkunstenaars en spoken word is inmiddels vast onderdeel van het aanbod. Er wordt meer interdisciplinair gewerkt en grenzen vervagen. Het veld wordt daarmee veelzijdiger en spannender. Voor sommige aanvragers is dit altijd al hun uitgangspunt geweest. Zo komen bij Brainwash literatuur, wetenschap en filosofie samen en is ook Granate al sinds haar oprichting op zoek naar kruisbestuiving tussen film en poëzie.

Letterenorganisaties gaan zich steeds actiever verhouden tot de samenleving. De aanvragers benadrukken de verbindende kracht van taal, en literatuur wordt ingezet voor reflectie op de maatschappij. Er is veel aandacht voor de inhoud en het verhaal, en de verhalen zijn bovendien persoonlijker en maatschappijkritisch. In de programma's wordt gezocht naar gesprek; zelden beperkt een bijdrage van een schrijver zich tot het voorlezen uit bestaand werk. Er is onder de aanvragers veel aandacht voor meerstemmigheid en jong talent, en de organisaties fungeren veelal als een kweekvijver voor nieuwe auteurs/makers. Ook worden er vaker - al dan niet in samenwerking met andere (letteren)organisaties- internationale gasten geprogrammeerd.

Voor de commissie was het belangrijk om ondanks het beperkte budget de pluriformiteit van het kleine letterenveld te bewaken. Met de gehonoreerde aanvragen worden alle belangrijke schakels in de keten van het veld gewaarborgd en wil de commissie ruimte bieden aan bovenstaande ontwikkelingen.

Alle acht aanvragers waren reeds bij het AFK bekend. Meer dan de helft van hen maakt onderdeel uit van het huidige Kunstenplan en anderen dienden al aanvragen in voor een projectsubsidie. Van de zes gehonoreerde aanvragers ontvangt de helft op dit moment geen vierjarige subsidie van het AFK. El Hizra maakt na vier jaar zijn herintrede in het Kunstenplan en Brainwash stroomt succesvol door vanuit een tweejarige subsidie. Ook De Nieuwe Liefde komt als nieuwkomer voor het eerst in het kunstenplan. Alle drie hebben zich sterk ontwikkeld in de afgelopen periode en hebben naar mening van de commissie overtuigende plannen die zorgen voor dynamiek in de sector.

Van de acht aanvragen adviseert de commissie er twee niet te honoreren, op grond van een te lage totale waardering. Getoetst aan de verschillende criteria bevatten deze aanvragen voor de commissie te veel substantiële punten van kritiek om vertrouwen te kunnen hebben in de kwaliteit en haalbaarheid van de voorgenomen activiteiten.

ARTISTIEK BELANG

De artistieke eigenheid van de letterenaanvragers is in beginsel groot. Zoals gezegd is het letterenveld klein en vervult iedere speler daarbinnen een eigen rol. De meeste aanvragers hebben naar mening van de commissie een heldere artistieke signatuur. Zo profileert El Hizra zich als platform voor Arabische cultuur, is Perdu specialist op het gebied van vernieuwing in de poëzie en is de Tekstmederij dé talentontwikkelaar voor teksttheater. Veel organisaties lijken echter in te zetten op verbreding van hun werkterrein in de komende jaren. Voor sommige is dat een logische stap waar ze in afgelopen periode zichtbaar naartoe zijn gegroeid. In andere gevallen ziet de commissie dat het onderscheidende karakter van organisaties hierdoor afzwakt. Ook het aantal coproducties neemt fors toe. De wijze waarop deze coproducties worden vormgegeven en de onderlinge taakverdeling daarbinnen bleef in de plannen soms onderbelicht.

Uit de aanvragen blijkt dat letterenorganisaties een steeds beter beeld hebben van wat ze voor wie maken. Daarbij wordt actief gezocht naar manieren om de betekenis voor het publiek te vergroten. Festivals organiseren programma's door het jaar heen om hun publiek vast te houden en aanvragers zoals Read My World en de Tekstmederij nodigen het publiek uit om mee te denken over de inhoud.

Vrijwel alle aanvragers zetten zich in voor de ontwikkeling van jong, en steeds vaker ook bicultureel talent. Dat varieert van losse workshops tot langlopende en op maat gemaakte trajecten. Die aandacht is wezenlijk met het oog op de toekomst van de letterensector in de stad. Talentontwikkelaars kiezen

er vaak voor om talent zelf een podium te bieden. De commissie vindt het echter ook belangrijk dat er aansluiting wordt gezocht bij andere partijen. De wijze waarop de letterenorganisaties nieuw talent vinden en zorgen voor een goede doorstroom, werd in de aanvragen niet altijd even helder beschreven. Het viel de commissie bovendien op dat er op dit vlak weinig wordt samengewerkt met uitgeverijen.

Er wordt in de aanvragen uitgebreid teruggeblikt op de ontwikkeling van de organisaties in de afgelopen jaren. Wel valt daarbij op dat veel aanvragers niet altijd zelfkritisch zijn, terwijl een open evaluatie van het eigen werk in afgelopen jaren ook kan bijdragen aan krachtige resultaten in de toekomst. De ambities voor ontwikkeling in de komende periode zijn groot. Veel aanvragers beogen een uitbreiding van het aantal activiteiten. Er wordt ingezet op meer contextprogramma's en op talentontwikkeling. Ook kwam de commissie meer fundamentele plannen voor verandering tegen, zoals de beoogde uitbreiding van de Tekstmederij naar Tilburg en Groningen, en de plannen van El Hizra voor het oprichten van culturele ontmoetingsplek Arthouse Al Ma'moun. In de plannen was weinig terug te lezen over de mogelijkheden waarop de artistiek uitvoerenden zich binnen een organisatie professioneel kunnen ontwikkelen. Aan deze 'zachte kant' van fair practice kan de letterensector nog meer aandacht besteden.

BELANG VOOR DE STAD

De meeste letterenaanvragers verbinden zich vooral inhoudelijk met de inwoners van de stad, door te kiezen voor (groot)stedelijke thematiek en aansluiting bij de dagelijkse leefwereld van de Amsterdammers. Voor De Nieuwe Liefde vormt dit zelfs de kern van waaruit de organisatie haar programmering vormgeeft. Veel letterenorganisaties kiezen voor een maatschappelijk perspectief, wat goed aansluit bij de beschouwende en duidende aard van de discipline.

Vanuit de wens om een breder publiek te bereiken openen organisaties hun deuren steeds verder of trekken ze dieper de stad in. Daarbij is er meer aandacht voor laagdrempelige programma's of kleine buurtinitiatieven voor specifieke doelgroepen. De commissie vindt het belangrijk dat deze initiatieven niet top down bedacht worden maar tot stand komen vanuit lokaal draagvlak.

De bijdrage die de aanvragers gezamenlijk leveren aan de stedelijke spreiding van het cultuuraanbod en het publieksbereik daarvan is goed. Zo ontplooit El Hizra een substantieel deel van zijn activiteiten in Nieuw-West, en is School der Poëzie actief op scholen door de hele stad. Voor aanvragers als SLAA en Granate is 'nomadisch' door de stad heen programmeren een bewuste keuze. Ook de Tekstmederij kiest er in de komende periode voor om meer de stad in te trekken en nieuwe locaties te zoeken. De activiteiten van Perdu en de Nieuwe Liefde beperken zich tot het eigen podium in respectievelijk stadsdeel Centrum en stadsdeel West. Samen bedienen de aanvragers alle stadsdelen, al lijkt stadsdeel Oost het minste aan bod te komen.

Binnen het criterium belang voor de stad beoordeelde de commissie ook de mate waarin en wijze waarop de plannen van de aanvragers aansluiten bij of anticiperen op één van de langere termijn ontwikkelingen (thema's) in de stad. De meeste aanvragers kozen voor het thema Wereldstad. De internationale focus komt enerzijds voort uit een behoefte aan uitwisseling met relevante partners in het buitenland, en anderzijds uit een gevoeld belang van nieuwe perspectieven en aansluiting bij de culturele wortels van veel Amsterdammers. Voor de commissie is Read My World voorbeeldstellend

op het gebied van internationale uitwisseling. De organisatie heeft inmiddels een groot internationaal netwerk opgebouwd van buitenlandse curatoren met wie langdurig en intensief wordt samengewerkt in aanloop naar het jaarlijkse festival.

UITVOERBAARHEID

Bij de meeste letterenaanvragers is sprake van een gezonde bedrijfsvoering. De financiën zijn goed op orde en de meeste organisaties hebben een reserve waarmee kleine tegenvallers opgevangen kunnen worden. Een deel van de aanvragers heeft afgelopen jaren vooral als kleine projectorganisatie gewerkt en zoekt nu naar meer stabiliteit en continuïteit.

In bijna alle aanvragen manifesteren zich plannen voor groei. Daar waar de verandering in lijn met groeiende prestaties in het verleden ligt vond de commissie dit realistisch. Sommige aanvragers worstelen echter zichtbaar met de balans tussen ambities en realisme. Belangrijk voor de commissie voor de beoordeling van het realisme van de plannen was de onderbouwing van keuzes, een toelichting op de al niet aanwezige expertise binnen de organisatie bij het ontplooiën van nieuwe activiteiten en een geleidelijk groeipad.

Ook beogen vrijwel alle aanvragers een organisatie-uitbreiding. De commissie zag plannen voor versterking op alle terreinen binnen een organisatie, van marketing tot redactie. Ook wordt door meerdere aanvragers een uitbreiding van het aantal fte van de directie beoogd. De commissie begrijpt de wens van aanvragers om te professionaliseren, maar vond de beoogde stappen in enkele gevallen te fors. Bij veel organisaties is er aandacht voor fair practice. Freelancemedewerkers worden in dienst genomen, vrijwilligers ontvangen een vergoeding en personeel, sprekers en schrijvers worden beter betaald. De meerkosten voor fair practice worden voor het grootste gedeelte neergelegd bij het AFK. Er zijn geen aanvragers die kiezen voor een aanpassing van de activiteiten om ruimte voor betere beloning te creëren.

Het hoge ambitieniveau en de aandacht voor fair practice leidt over het geheel tot een stijging van zowel beheerslasten als activiteitenlasten. Dit resulteert in alle gevallen tot een hogere gevraagde bijdrage aan het AFK. Daarnaast gaan veel aanvragers uit van een groei in het publieksbereik en rekenen daarmee op meer publieksinkomsten. Voor aanvragers als de Tekstmederij en El Hizra komt dit voort een uitbreiding van activiteiten, terwijl Read My World inzet op meer bezoekers voor de bestaande activiteiten. Ook op sponsorinkomsten wordt steeds meer ingezet.

De marketingplannen wisselen sterk in kwaliteit, vindingrijkheid en inlevingsvermogen. De commissie heeft waardering voor aanvragers die zich aantoonbaar verdiepen in hun publiek, onderzoek doen en voor hun aanbod en doelgroepen op maat gemaakte plannen ontwikkelen. Verschillende organisaties voeren echter een voornamelijk generiek marketingbeleid, waarbij er nog kansen onbenut blijven voor het gericht benaderen van specifieke publieksgroepen. Positief vindt de commissie de ontwikkelingen op het gebied van contentmarketing. Vrijwel alle aanvragers zetten hier op in, waarbij de online kanalen van organisaties steeds meer gaan fungeren als een alternatief podium voor de inhoudelijke activiteiten en als platform voor gesprek. Veel aanvragers ontwikkelen bovendien podcasts. De commissie vindt dit een interessante ontwikkeling, die in haar optiek uitstekend aansluit op het letterenveld.

DIVERSITEIT EN INCLUSIE

De commissie ziet een groot bewustzijn bij de letterenaanvragers op het gebied van culturele diversiteit. Alle aanvragers benadrukken het belang van literatuur als stem voor en verhalen van elke bewoner van deze stad. Er is een gedeelde opvatting dat nog te veel Amsterdammers zich niet herkennen of gehoord voelen in het aanbod. In de aanvragen ligt de nadruk dan ook op het verrijken van het letterenaanbod met nieuwe genres en nieuwe stemmen.

Er is veel aandacht voor culturele diversiteit in de programmering. Er worden steeds meer makers met een biculturele achtergrond geprogrammeerd. De commissie vindt het positief dat hiervoor enerzijds veel naar internationale makers wordt gekeken, en er anderzijds meer moeite wordt gedaan voor het aantrekken van jong Amsterdams bicultureel talent. School der Poëzie levert aan dit laatste een belangrijke bijdrage door talent al op jonge leeftijd te enthousiasmeren, stimuleren en begeleiden. Voor El Hizra en Granate vormt talentontwikkeling van biculturele makers een van de kernactiviteiten van de organisatie. Het valt de commissie op dat deze organisaties veel samenwerken met partners buiten het letterenveld. In de optiek van de commissie liggen er nog veel kansen voor samenwerking binnen de sector. Dit kan de culturele diversiteit van het letterenaanbod ten goede komen en zorgen voor betere doorstroom van bicultureel talent.

Meerstemmigheid betekent ook aandacht voor andere verhalen en perspectieven. Waar Nederland een beperkte verhalencultuur kent, bieden de vele culturen die Amsterdam rijk is een haast onuitputtelijke bron van nieuwe verhalen. Bij de aanvragers en hun publiek spreken die duidelijk tot de verbeelding. Daarnaast ziet de commissie dat culturele diversiteit ook inhoudelijk onderwerp van gesprek is in de programmering van letterenorganisaties. Daarbij is er aandacht voor zowel persoonlijke als maatschappij-beschouwende vraagstukken.

De plannen voor het bereiken van een cultureel divers samengesteld publiek in de stad ontwikkelen zich minder voortvarend dan de plannen voor verbreding van het aanbod. De aanvragers geven allen aan een divers publiek te willen bereiken, maar in de meeste gevallen wordt culturele diversiteit niet benoemd als factor in het doelgroepenbeleid. Organisaties lijken daarin voorzichtig, mogelijk uit angst voor generalisatie of hokjesdenken. Alle aanvragers zijn overtuigd dat het bereiken van een cultureel divers samengesteld publiek begint vanuit de inhoud. De commissie onderschrijft dit, maar ziet in de praktijk ook dat er gerichtere marketingplannen nodig zijn om vanuit en met die inhoud het beoogde bredere publiek ook daadwerkelijk te bereiken. Biculturele makers brengen niet automatisch een cultureel divers publiek mee. De ene aanvrager heeft met cultureel diverse marketing meer ervaring dan de ander en bereikt ook vanzelfsprekender een gemengd publiek. Op dit terrein zou onderzoek en kennisuitwisseling tussen letterenorganisaties de komende jaren zinvol zijn.

Vrijwel alle aanvragers tonen een heldere visie op de diversiteit van het personeelsbestand en bestuur. Voor het overgrote deel van de aanvragers is dit al langer een punt van aandacht. De meeste besturen en raden van toezicht in het letterenveld kennen inmiddels een redelijk diverse samenstelling. Het werven van cultureel divers personeel is voor sommige organisaties een grotere uitdaging. Daar waar er in de kleine teams weinig verloop is, proberen organisaties met co- en gastredacteuren of een adviesraad meer diversiteit in huis te halen. Veel aanvragers geven aan dat diversiteit in het DNA van de organisatie zit. De commissie kan dit in veel gevallen beamen. Ook voor deze organisaties ziet ze de waarde van beleid, om de aanwezige diversiteit ook in de toekomst vanzelfsprekend te houden.

COLOFON

De Inleiding Letteren regeling Vierjarige subsidies 2021-2024 is een uitgave van het Amsterdams Fonds voor de Kunst.

Samenstelling

Amsterdams Fonds voor de Kunst

Vormgeving

Piraña grafisch ontwerp

Amsterdams Fonds voor de Kunst

Bezoekadres

Pakhuis de Zwijger

Piet Heinkade 179

1019 HC Amsterdam

Postadres

Postbus 1079

1000 BB Amsterdam

Tel: 020 – 5200520

Fax: 020 – 5200599

www.amsterdamsfondsvoordekunst.nl

www.afk.nl

secretariaat@afk.nl

www.facebook.com/afk020

twitter.com/AFK020

[instagram.com/afk020/](https://www.instagram.com/afk020/)